

посоки на техните промени. С такива алгебрични факторни промени се оценяват също алгебрично крайните ефекти - прирасти и/или намаления на продукцията. За разлика от посоченото достатъчно условие традиционните индексни формули за цените и физическия обем на продукцията се основават на двете известни преди повече от един век условия: какви ефекти се получават, ако промените на всеки фактор се отчитат само с равнищата на другия фактор от базисната година, и какви - само с равнищата на другия фактор от отчетната година (Гатев, 1995). При такива условия се съставят две решения с по два индекса за цените на Ласпер и Пааше и за физическия обем на продукцията на Пааше и Ласпер (Цонев, 1997). Моето принципно мнение за тях е, че те са формални и неточни, защото никога не могат да се преработят или осреднят в единствено и логически обосновано еднозначно решение. Причината е същата както при анализа на еднородната продукция, защото е логически и икономически недопустимо например в случая на увеличена цена на дадена i -та стока през отчетната година $p_{i1} > p_{i0}$, но от непроизведено количество през отчетната спрямо базисната година $\Delta q_i < 0$, да има, забележете, произведена допълнителна стойностна маса или положителен съвместен ефект! Такъв резултат се получава, ако всяка от промените Δp_i и Δq_i се умножи със

съответното базисно равнище на другия фактор (q_{i0} и p_{i0}). Ако тези промени се умножат с отчетните равнища q_{i1} и p_{i1} , възниква същият съвместен ефект, но с обратен знак (-), който показва допълнително намаление на продукцията през отчетната година. Това е друг логически и икономически абсурд, защото означава, че такава продукция е била произведена през базисната година, но с несъществуващата тогава по-висока цена p_{i1} от отчетната година! Или с такова условно допускане „се произвежда“ също фиктивна продукция, но не през отчетната, а през базисната година. Надявам се, че читателят вече е съгласен, че в случая няма нито положителен, нито отрицателен съвместен ефект, а има само нетен отрицателен ефект - реалното намаление на продукцията $\Delta q_i p_{i0}$ от непроизведеното количество на стоката Δq_i , и положителен нетен ефект - реалният прираст на продукцията $q_{i1} \Delta p_i$ само от увеличението на цената Δp_i . На тази основа както при еднопосочни, така и при разнопосочни промени на p_i и q_i индексите на Пааше и Ласпер са неточни. Например при еднопосочни промени на p_i и q_i двата индекса за физическия обем са неточни, защото те включват положителните и отрицателните реално съществуващи съвместни ефекти в съответните положителни и отрицателни нетни ефекти. Неточността на тези индекси се отразява и върху индексите на цените на Ласпер